

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 8
SEPTEMBER
1921

Eleganta och välgjorda
PROMENAD-

Kappor och Dräkter

samt KLÄDNINGAR för DAMER

PRIMA KVALITÉER

BILLIGA BESTÄMDA PRISER

PAUL U. BERGSTRÖMS A 74 Drottninggatan 74
B DAMKONFEKTION 1 tr.

Collan-Oljan

Världens förnämsta läder-
preservativ, gör skodonen
absolut vattentäta och minst
dubbelt varaktiga.

A.-B. Collan-Olje-Fabriken
T. OLSEN - STOCKHOLM

ADVOKATFIRMAN

ANDÉN & STAËL VON HOLSTEIN

Innehavare: Jur. Kand. EVA ANDÉN
Ledamot av Sv. Adv. Samf.

Rikstel.
7576

Jur. Kand. MATHILDA STAËL VON HOLSTEIN
LILLA VATTUGATAN 14, 1 tr., vid Brunkebergsgatorg

Allm. Tel.
18336

Testamenten, boutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker, hyres-
ärenden, fastighetsförvaltning, juridiska uppdrag av alla slag.
Även skriftliga förfrågningar besvaras.

A.-B. John V. Löfgren & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 429 Fredsgatan 3 Stockholm A. T. 5048

Sveriges äldsta, största och
bäst renommerade specialaffär i

Siden- och Ylle-
klänningstyger

Prover till landsorten sändas gratis
och franco

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**Siden & Manu-
fakturaffär**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG VIII

SEPTEMBER 1921

HÄFTE 7

Växandets tid.

Det fruktade, det oerhörda, det omöjliga, liksom det — från andra sidan sett — enda riktiga, utvecklingens logiska konsekvens, är dagens verklighet. De svenska kvinnorna ta med samma rättigheter som männen del i de pågående politiska valen.

Vad har därmed inträffat? Betyder det sammanstörtandet av gammal god samhällsordning, är det inaugurerandet av en ny rättfärdighetens tidsålder?

Sannerligen varken det ena eller det andra. De uppjagade fantasiföreställningarna på ont och gott ha vikit inför det enkla sakförhållandet att samtliga de människor, som bygga och bo i vårt land, oförhindrade av om det är man eller kvinna, nu i den mån de därtill känna sig uppfordrade äro med om att göra det inflytande gällande som de önska skall bli bestämmande i landets offentliga angelägenheter.

Någon våldsam förskjutning inom det politiska livet kan man, även utan kännedom om det faktiska valresultatet, med all säkerhet förutsätta ej därvid ha uppkommit. De skilda partiernas energiska agitation lär nog hålla den ordinarie jämvikten så ungefärligen vid makt. Inget nytt, fruktansvärt, numeriskt överlägset kvinnoparti har ryckt fram som kämpe

och triumfator på arenan. De kvinnliga representanterna i den nyvalda andra kammaren komma väl inte heller att kunna räknas i avsevärt flertal.

Skulle då åter den del av den politiska kvinnorösträttens motståndare fått rätt som förmenat att intet skulle vinnas genom att släppa fram kvinnorna i det politiska livet? Antingen komme de att förhålla sig passiva till sina nya rättigheter eller också tanklöst och ansvarslost följa den första partipolitiska kastvind, som händelsevis virvlade fram över deras förut lugna vrå.

Vi våga säga att sannerligen inte heller detta är förhållandet. Visserligen veta vi ännu inte hur stort intresse kvinnorna visat sig äga för själva valhandlingen och det skall aldrig kunna utrönas i vad mån de självständigt tagit ställning till de politiska kombinationerna. Men det är icke på denna punkt dessa dagars betydelse faller. Alldeles oberoende av de kvinnliga väljarnas frekvens vid årets valurnor och deras villighet eller obenägenhet att följa blotta locktonerna från respektive politiska partier har något avgörande hänt. De kvinnor böra vara lätt räknade som inte i dessa dagar fått lära sig att samhället inte längre drar ett generellt streck för vad de

duga till, på grund av att de äro födda kvinnor, att det erkänner deras medborgerliga rätt att, såvida de känna sig därtill uppfordrade, ta sin del i det offentligas angelägenheter. Till även det tungsövdaste kvinnomedvetandet har sanningen av det faktum trängt, att kvinnorna icke längre äro en avskild, omyndig och oansvarig del av folket.

Detta är vad som skett av verklig betydelse. Det den kvinnliga rösträttsrörelsen i sin kraftfulla verksamhet helt naturligt ändå ej kunde mäktat, att nå fram till hela den kompakta innersta massan av kvinnor, har på en gång uppnåtts genom att den rättighet, som det kämpades för, nu faktiskt finns och därför att man begär av kvinnorna dennas utövande.

Myndighet, frihet, ansvar, rätten

att vilja ha de ställts inför. Ur detta växer den myndiga, självmedvetna och ansvariga människan. Och det är detta som hänt. Det är växandets tid som brutit in för Sveriges kvinnor i dessa dagar. Det gäller djupast sett inte att fråga efter om de till så eller så många procent ta del i röstandet nu — eller framdeles. Men detta, att om de rösta eller inte rösta är deras eget fria val, som de själva få svara för, det är betydelsefullt. Det hänger samman med det som hänt — att denna tid med sin gåva av medborgarrätt och medborgaransvar för kvinnorna har öppnat den rymd för dem i vilken självmedvetandet och självbestämningen skjuta växt och med dessa personligheten, som vet att handla i frihet under ansvar.

Men det går mera än dagar mellan sådd och skörd. Nu är växandets tid.

Stockholms stads lönereglering och de kvinnliga tjänstemännen.

Stockholms stads lönereglering, den mycket efterlängtade och synnerligen omtvistade, är nu äntligen i hamn. Oerhört omfattande äro de förarbeten, som nedlagts på densamma, oändligt talrika de skrivelser, som den framkallat, oerhört krävande de sammanträden och debatter, som föregått de avgörande besluten.

Vad som i detta sammanhang är av mesta intresse är att söka finna i vad mån vederbörande tagit hänsyn till de kvinn-

liga befattningshavarna och deras önskemål. Det måste då först och sist sägas ifrån att, i stort sett, mycket litet av vad man skulle önskat få genomfört kommit till synes. Förgäves ha de kvinnliga medlemmarna av löneregleringskommittén sökt göra vissa bestämda synpunkter gällande, med nästan lika liten framgång har den kvinnliga ledamoten av stadskollegiet, vid de till ett trettiotal uppgående sammanträden, som endast denna fråga krävt, fört kvinnornas talan. Vad man ansåg

vara de mest skriande orättvisorna mot kvinnorna fördes emellertid fram i talrika reservationer, och för dessa talades ivrigt, ehuru med föga resultat, vid debatterna i stadsfullmäktige. På ett sammanträde av kvinnliga stadsfullmäktige från alla partier enades man om att det vore av nöden att vid den inledande principdebatten angående löneregleringen ett allmänt uttalande gjordes i fråga om önskvärdheten av att likalön-principen för man och kvinna hade tillämpats; dock ansåg man det icke rådligt att framkomma med ett bestämt yrkande i frågan, då man ju med visshet hade sig bekant att någon vinst därigenom ej stode att erhålla men väl att man genom ett alltför energiskt uppträdande snarare kunde skada de kvinnliga befattningshavarnas sak, vilken man ju i första hand hade att tillvarataga. De olika reservationerna angående befattningarnas placering i resp. lönegrupper uppdelades även mellan de kvinnliga stadsfullmäktige, som skulle föra deras talan vid sammanträdena. Att så sedermera icke alltid blev fallet under debatterna berodde på att när man fann att någon reservation för en likartad grupp befattningshavare blev avslagen, man då insåg det lönlösa i att taga upp en närstående grupp, som i alla händelser rönt ett liknande öde.

Vad som vanns! Ja, här var det nog sjuksköterskeakåren som tog hem vinsten, och den var dem av alla hjärtligt unnad. Denna kår har ju också hittills stått på ett synnerligen lågt plan i fråga om avlöningsförmåner i förhållande till vad som krävts av utbildning och arbetsprestation. Här voro också män som kvinnor eniga om behovet av en väsentlig förbättring.

Lärarynnorna i övningsämnen vid stadens folkskolor fingo efter en ganska hetsig debatt en jämbördig ställning med ämneslärarynnorna, dessa senare lyckades däremot ej finna beaktande för det krav de uppställt på att erhålla en lön motsvarande 85 proc. av de manliga lärarnes. Ansträngningar gjordes från de kvinnliga stadsfullmäktiges sida att framhålla önskvärdheten av att de sociala befattningarna, såsom ställande större krav på sina innehavares mångsidighet och erfarenhet, skulle bli bättre tillgodosedda än vad fallet varit i förslaget, men dessa synpunkter vunno icke beaktande. Så t. ex. avslogos nästan konsekvent alla försök att flytta olika slag av inspektriser ett eller annat pinnhål högre. Å andra sidan lyckades man avvärja en reservation från socialdemokratiskt håll, som mynnade ut i sänkandet under kommittéförslaget av lönerna för vissa kontorsskrivare och bokhållare. En eller annan befattningsgrupp, t. ex. polissystrarnas, följde med sina manliga kamraters uppåt, icke, väl till märkandes, som skulle de få samma lön, ehuru denna begäran framställdes av deras manliga kamrater, men emedan dessa senare åkte upp i en högre grupp, fingo polissystrarna följa med uppåt — på vederbörligt avstånd.

Av det sagda får emellertid ej dragas den slutsatsen att de kvinnliga befattningsinnehavarna ej fingo sina löneförhållanden i stort sett förbättrade; särskilt torde få framhållas att ordnandet av semesterfrågan för visso var till fördel för i synnerhet de yngre, men en löne r e g l e r i n g innebär ju icke med visshet en löne f ö r h ö j n i n g. Med skäl kunde emellertid vi kvinnor ha önskat att med hän-

syn till de krav, som vissa slag av befattningar ställa på sina innehavare, detta hade erkänts i form av en lön, som icke blott skyddade dess innehavare från nöd, utan även skänkte henne möjlighet att föra en något så när bekymmerfri tillvaro. Därför ha vi emellertid ännu icke kommit.

Som slutomdöme om hela lönereglingsfrågan torde få sägas, att den i mängt och mycket är en stor härva av kompromisser och att dess slutliga lösning gjorts i ängslans tecken. För visso måste var och en, som tagit del av kommitténs och stadskollegiets arbete, skänka sitt fulla erkännande åt alla dess medlemmar för det

nit och den skicklighet de nedlagt på sitt svåra värv. Det blir nu den nya tjänstenaämndens sak att reda upp de mångfaldiga svårigheterna och med varsam hand planera övergången från ett gammalt till ett nytt system. Vi, menige man, dock medansvariga för det avgörande beslutet, gingo hem i de ljusa, solfyllda junimorgnarna, efter långa nattliga debatter, med en missmodig känsla av att för kvinnornas sak hade vi mycket litet kunnat uträtta och att, trots ärlig vilja och ihärdiga försök till sparsamhet, stadens utgiftskonto drivits ännu ett litet stycke i höjden.

ELISIF THÉEL.

Kvinnorna och valrörelsen.

Valrörelsen har pågått med sedvanlig partiagitation över hela landet. Det nya och särskilda denna gång har varit att kvinnorna äro med, inte endast som partitalare, det har hänt förut, utan även som åtråvärt väljarematerial och som aspiranter till medlemskap av riksdagen.

Partierna ha inrättat sig därefter. Många och bevekande ha uppmaningarna till kvinnorna från olika håll varit att söka sig in i respektive partis allenafrälsande hamn. Inget har ställt sig högdraget och avvisande, all misstro till den kvinnliga kompetensen i fråga om det politiska livets förhållanden synes ha totalt förflyktigats och ersatts av en allmänlig iver att associera sig med nykomlingarna!

Varje parti har också satt upp både ett och flera kvinnonamn på de olika orternas listor. Visserligen inte alltid — eller

kanske rättare inte så ofta — på säker plats, men man ser dock hur gärna det önskats ha kvinnorna med som kandidater! Det skulle bli för vidlyftigt att här återge alla de namn som synts på de skilda partilistorna och de äro redan allmänt kända, det blir för oss att när valresultaten äro klara i Hertha inregistrera Sverges första kvinnliga riksdagsmedlemmars namn. Det kan emellertid förutsägas att dessa bli avsevärt färre.

Att bland de uppställda kvinnliga kandidaterna finnas flera för kvinnorörelsen okända namn var naturligtvis att förutse och någon invändning i och för sig mot detta är givetvis ej att göra. Dock ville man önska att bland de första kvinnliga riksdagsmedlemmarna funnes plats för de dugliga och som debattörer och talare tränade kvinnor som under sitt

arbete för skäligen och rättvisa reformer av kvinnornas ställning i hemmet, samhället och staten fått erfarenhet i och kunskap om icke endast dessa frågor utan blicken och intresset vidgat ut till övriga stora samhällsproblem.

Önskningarnas tid är emellertid för denna gång förbi. När detta läses äro redan på sina håll andrakammarvalen överstökade, på alla håll äro kandidatlistorna fastställda. Vi ha nu endast att vänta och se — och rösta i de fall där tillfälle därtill ännu gives.

Kringblick.

Internationell ekonomi. Efter ett genom kriget uppkommet interregnum, då allt vad mellanfolkliga förbindelser hette suspenderades, har nu, efter "freden", internationalismen tagits till godo under nästan viskepliga förhoppningar. De internationella kongresserna till det eller det målets befrämjande avlösa varandra och på toppen av det hela står Nationernas förbund viftande med den utlovade världsfrälsningen. Den som lever får se, eller rättare sagt, de som komma efter oss — möjligen —, det tusenåriga riket genom den nu startade förmedlingen synes bra nog avlägset. Dock får man tro på även det förknycklade fröets grodd, det är inte fråga om att inte detta speciella trots allt bär i sig något av den hägrande möjligheten av ett nytt och verkligt samförstånd på jorden.

En Nationernas förbunds-kongress, som tagit fatt på en verkligt internationell detaljangelägenhet, var den i sommar i Genève hållna kongressen mot den vita slavhandeln. Trettiofyra nationer hade där sina officiella representanter och fjorton internationella organisationer, som syssla med detta problem, följde genom sina ombud kongressens förhandlingar.

Antalet kvinnliga delegerade var ej över-

väldigande — och dock må man väl säga att detta i sanning är en kvinnornas sak. De stater, som skickat kvinnliga delgerade, voro endast två, Danmark och Sydafrika, med fröken Henni Forchhammer och Lady Phyllis Ponsonby. Sverige kom närmast därefter genom att liksom Norge och Frankrike sända som sakkunnig en kvinna, vilket som bekant hade blivit fru Anna Wicksell; doktor Elise Sem och Mme de Witt Schlumberger voro de andra två nämnda ländernas kvinnliga experter. De företrädde internationella organisationerna hade av tretton representanter fem kvinnor. Den internationella byrån för slavhandels bekämpande sände som officiell delegerad miss Baker.

Sidoordnandet av de internationella organisationerna, vilkas representanter icke skulle få deltaga i förhandlingarna, kändes redan ifrån början av alla parter som ett misstag. När ett kongressbeslut kom till, som gick ut på att anmoda Nationernas förbund att upprätta en permanent kommitté för arbetet med den vita slavhandels bekämpande, föreslogs också att denna kommitté skulle omfatta representanter för internationella organisationer, som antingen direkt arbetat med denna sak eller vid sidan av annat med intresse följt den, såsom exempelvis Internationella kvinnoförbundet, Internationella kvinnorösträttsalliansen, Kristliga föreningen för unga kvinnor. Det är att hoppas att N. F. följer vinken om kommittén blir verklighet. Detta skulle betyda en vinst för den nya internationella organisationen, som den knappast har råd att undvara. Namnet Clara Wahlström kan, vad Sverige beträffar, exemplifiera saken. Kapaciteter av denna rang, med erfarenheter vunna under långa års arbete med det dystra problemet, betyder något för det man vill uträtta.

De vid kongressen gjorda uttalandena äro kända genom dagspressen.

Indiens röster. Med 52 röster mot 25 har Bombays lagstiftande församling denna sommar följt Madras' exempel och infört kvinnorösträtten. Sarojini Naidu och hennes systrar börja räknas till folket.

Kvinnornas tredje internationella fredskongress

Wien 10—17 juli 1921.

Mitt i hjärtat av Wien i den gamla ärevördiga kejsarborgen Hofburg, som numera efter republikens genomförande inom sina murar rymmer åtskilliga allmännyttiga verk, hade Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet sin tillfälliga byrå. Där omhändertogs på det vänligaste kongressdeltagare från världens alla hörn, och från detta första mötande medförde man en stämning av hjärtlighet och glada förhoppningar, som skulle komma att präglade hela kongressen.

Kongressens högtidliga öppnande ägde rum på förmiddagen den 10 juli i Musikvereinsgebäudes stora festsal, där de flesta sessionerna sedermera höllos. Den ståtliga salen erbjöd en imponerande anblick. Delegerade, representanter för föreningar och pressen samt talrika åhörare fyllde parterr, loger och gallerier; på estraden sutto medlemmarna i Wiens kvinnsymfoniorkester och kvinnokör. Ett öde för solo, kör och orkester tillägnat kvinnoförbundet inledde akten. Därefter förklarade kongressens ordförande, Miss Jane Addams, kongressen öppnad i ett av enkel värdighet präglad anförande. Miss Addams erinrade om förbundets två föregående kongresser, i Haag 1915 och i Zürich 1919, där kvinnorna protesterat mot kriget och mot fredsfördragets bestämmelser och uppsatt förslag bl. a. till skydd för kvinnor och barn, som framlagts för fredskongressen i Paris. Nu vore

kvinnorna åter samlade icke blott för att protestera mot våld och söka hindra krigets onda följder, icke minst för Österrike, utan framför allt för att söka väcka en ny sinnesriktning, som skulle göra krig omöjligt.

Fru Yella Hertzka, ordförande i förbundets österrikiska sektion — bekant för svenska kvinnor efter sitt besök i Sverige 1919 — hälsade därefter kongressdeltagarna välkomna till Wien och vände sig särskilt till Jane Addams, vars verksamhet Österrike hade att tacka för hjälpen till mer än 400,000 av sina barn. De närvarande visade sin rörelse genom att vid dessa ord resa sig upp. Fru Hertzka riktade också ett varmt tack till de många länder, som bistått Österrike under dessa lårda år, fyllda av lidande och umbäranden i långt högre grad än man någonsin kunnat föreställa sig. Att de närmaste gränsstaterna, yttrade fru Hertzka, såsom Ungern, Polen, Tjecko-Slovakien, Serbien, Rumänien och Ukraina skickat representanter visade, att gränser icke betyda skrankor, och då nu också Kina och Japan ingått i förbundet, omsluter detta som en ring hela jordklotet. Må vårt arbete, slutade fru Hertzka, följas av framgång, så att denna stat, från vilken olyckligtvis den gnista sprang fram, som tände världsbranden, må bli en fredens stat.

Den stämmingsfulla högtidligheten avslutades med ett mästerligt utförande av

Schuberts stråkkvintett i C-dur, som gav främlingarna ett överväldigande intryck av vad musiken är och betyder i Wien.

Kongressen besöktes av 191 röstberättigade delegerade och 50 gäster från främmande länder. Tjugoen länder voro representerade mot tolv 1919. Grekland och Ukraina, där sektioner bildats, upptogs i förbundet. Kanske i känsla av traditionella förbindelser sedan 1700-talet, men alldeles säkert av erkänsla för vår landsman Alfred Jensen gjort för Ukraina närmade sig de ukrainska delegerade oss svenskor med särskilt intresse.

Japans och Kinas delegerade väckte berättigad uppmärksamhet, inte bara därför att de vid festliga tillfällen buro asiatiska dräkter! Sådant förvånar knappast mer. Lyckligtvis är den tid förbi, då man betraktade människor från främmande världsdelar som de underliga djuren i ett menageri. Vid närmare bekantskap med varandra upptäckta människorna, att överallt på jorden kämpar och lider det stora flertalet ungefär på samma sätt. Kongressens unga intelligenta japanska och kinesiska representanter utmärkte sig för en sällsynt vitalitet. Efter avlagda examina vid amerikanska universitet arbeta de nu i sina hemland för ideella mål, såsom förbättrande av kvinnornas ställning, särskilt arbeterskornas, reformer i undervisning, fredspropaganda o. s. v. Dessa käcka ungdomar, som talade offentligt så frimodigt, som man blott sällan hör deras europeiska systrar göra, hade ingenting gemensamt med den föreställning à la Madame Butterfly vi vanligen göra oss om österländskan. De kommo nu för att säga oss västerländskor, att österns kvinnor, som också lida av kriget och dess följder,

äro med glädje beredda att deltaga i det mellanfolkliga samarbetet för fred och frihet.

Medelpunkten i den svenska sektionen, som räknade 20 medlemmar, representerande skilda delar av Sverige, var naturligtvis dess ordförande, fröken Matilda Widegren från Stockholm. Fröken Widegren var också medlem av exekutivkommittén, och trots det krävande kongressarbetet fann vår värderade ordförande alltid tid att med oförtrutet intresse sätta oss andra närmare in i kongressarbetet, vilket var till ovärderlig nytta i detta virrvarr av trespråkiga förhandlingar och delvis andra parlamentariska seder än våra.

Uppfostringsfrågan var den första "stora" fråga som kom upp till långvarig behandling. Dr. Anita Augspurg, Tyskland, angrep häftigt skoluppfostran såsom ett statens monopol. De tyska statskolorna vore uppfostringshärddar för nationalism och utgjorde därför en hotande fara. Den fria skolan fann emellertid också sina vedersakare, och motsättningarna tycktes i detta stycke oförenliga. Kongressens ställning till frågan uttrycktes i den sedermera antagna resolutionen, i vilken fordrades skol- och uppfostringsväsendets ställande under gemensam och fullständig självförvaltning. I samband med denna fråga redogjorde fru Larsen, Norge, för den norska uppfostringskommitténs förarbete till bildande av ett uppfostringsråd. Pedagoger i skilda länder hade uttryckt sitt intresse för hållande av en kongress för uppfostran i konfessionslös riktning. I Norge hade lärare redan insamlat 20,000 kr. för detta ändamål. Talarinnan uppmanade kongressen att taga initiativ till sammankallande av en sådan

kongress, för vilken folkförbundet även intresserade sig.

Fru Helene Scheu-Riesz, Wien, talade om betydelsen av ett gemensamt ägande av världens andliga skatter. Enhetlighet i bildning och själsliga upplevelser skulle föra alla nationers ungdom närmare varandra. Fru Scheu-Riesz uppmanade därför kongressen att uttala sig mot användande, i skolor av sådana böcker, vilkas innehåll bestämmas av olika politiska och pedagogiska maktägandes godtycke, såsom utgörande en inskränkning i lärofriheten och ett hinder till förståelse mellan folken, och i stället anbefalla till skolbruk sådana böcker, som giva barnen en bestående andlig egendom av världslitteraturen, såväl klassisk som modern. Utgivandet av ett universalbibliotek av världslitteraturens mästerverk i små billiga band, ur vilka läraren fritt kan välja texter för sin klass, skulle av kongressen hälsas med glädje.

Att ungdomens uppfostran till internationalism är en av kvinnoförbundets viktigaste uppgifter underströks ytterligare av fru Clara Tybjerg, Danmark, som fordrade införande i skolorna av ett världshjälpspråk. De nationella sektionerna borde förmå sina resp. regeringar samt folkförbundet att utse kommissioner och sakkunniga för att pröva de redan befintliga världshjälpspråken och utvälja det mest lämpliga. Av dessa internationella kommissioner skulle sedan en internationell kommission bildas med rätt att avgöra vilket språk, som borde antagas.

Från en av kongressens yngre krafter, fröken Gertrud Baer, Tyskland, synnerligen populär såsom intelligent tolk, framfördes kravet på avskaffande i alla länder

av kroppsstraff såsom uppfostringsmedel. Den bayerska sektionens undersökning om användande av kroppsstraff visade, att åtskilliga länder lagligen avskaffat detsamma. Kulturellt högre ansåg dock talarinnan de länder stå, där det enligt praxis icke användes, utan att lagen förbjuder det, såsom fallet är i Holland och Danmark. Begreppet om våld såsom ett yppersta medel får icke grundläggas hos barnet. Vikten av kroppsstraffets avskaffande framhölls ytterligare av fröken Anna Lindhagen, Sverige, i ett med starkt bifall hälsat temperamentsfullt anförande. Talarinnan kom just från barnavårdskongressen i Köpenhamn och kunde intyga kroppsstraffets skadliga inverkan på ungdomen.

Ur de rapporter, som av 15 nationella sektioner avgåvos vid kongressen, är det av intresse att konstatera det pacifistiska inflytande, som dessa sektioner utövat. Fröken Lida Gustava Heymann, Tyskland, gav exempel på hur medlemmarna av kvinnornas fredsförbund genom lugnande tal och skrifter lyckats avstyra våldsdåd och förmå befolkningen till sansat uppträdande under de revolutionära och motrevolutionära rörelser, som ägt rum å de flesta platser i Tyskland, t. ex. under de kommunistiska uppträderna 1921. Emellertid äro pacifisterna de mest hatade människor i Tyskland, påstod fröken Heymann, och de bekämpas av intelligensen, i synnerhet av den studerande ungdomen. Fru Larsen, Norge, kunde i motsats till detta konstatera, att kvinnornas fredsarbete på allt sätt understödes av de norska studenterna. Miss Förd, England, betonade det inflytande till internationell och pacifistisk förståelse, som förbundet

utövat på Englands arbetarparti. Den franska rapporten gav exempel på några vunna framgångar såsom t. ex. försöket att skicka Wienerbarn till franska familjer, vilket utfallit till ömsesidig belåtenhet. I Sverige har sektionens arbete huvudsakligen varit inriktat på hjälparbete för de sibiriska fångarna. Den blandade kommitté, som för detta ändamål tillsattes på initiativ av den svenska sektionen med fröken Widegren som vice ordförande, har lyckats insamla över en miljon kronor över hela Sverige och har avsänt tre transporter med föda, kläder, medicin och böcker till ett värde av en miljon till Sibirien.

Debatterna om kvinnoförbundets ställning till Nationernas förbund och om avrustning voro av spännande intresse och fördes hela tiden på ett plan, som kunde tjäna vilket människans parlament som helst till förebild.

Miss Marshall, England, hade i Genève haft tillfälle till personlig beröring med flera medlemmar av Nationernas förbund och att följa deras arbete på nära håll och gav uttryck åt den meningen, att, hur ofullständigt folkförbundets organisation än är, så tala dock viktiga moment för detsamma: 1) det existerar och utgör genom sin sammansättning en representation av alla nationer, 2) genom det faktum att många nationer undertecknat dess bildande betecknar det en utvecklingslinje framåt, bakom vilken man icke kan återgå, 3) det är en hämsko på internationella konflikter och ett medel till uppfostran till internationalism. Av Högsta rådet, sade miss Marshall, är icke mycket att hoppas, bättre ställt är det då med folkförbundsrådet, där andra nationer än

ententemakterna äro företrädade, såsom exempelvis Kina, som arbetar för radikal avrustning. I mandatkommissionen företrädas kvinnornas freds- och frihetssträvanden av en kvinna, fru Anna Wicksell, Stockholm.

De politiska utvecklingsmöjligheter, som Nationernas förbund bär inom sig, måste frammanas och stödjas av den offentliga mening för fred och samförstånd, som i de flesta länder gör sig allt mer gällande. Fru Rosika Schwimmer, Ungern, hälsades med stormande bifall, då hon livligt betonade vikten av att kvinnornas internationella fredsforbund använder alla möjligheter att påverka och samverka med folkförbundet för att därigenom åstadkomma viktiga reformer. Gentemot denna uppfattning talade i främsta rummet Mademoiselle Jeanne Mélin, Frankrike, som sade sig icke dela dessa talarinnors förtroende för folkförbundet, emedan det icke är ett uttryck för folkviljan. Det representerar regeringarna, och regeringarna fordra avrustning för en eller två länder men understödja i sina hemland militarismen. "Vi kvinnor vilja med proletariatet verka för fullständig avväpning. Om regeringarna icke kunna skaffa fred, så skola folken själva veta att skaffa fred efter sitt sinne." Huvudsaken är avväpning, yttrade också M:me Dujardin, Belgien, som talade i namn av 75,000 syndikalister, alla fredsvänner. Kvinnorna borde utan tvekan tillropa folkförbundet: avväpning!

Mrs Robinson, England, ägnade avrustningsfrågan en ingående undersökning, och under den därpå följande debatten beslöt kongressen att avsända ett telegram till Förenta Staternas president, mr. Har-

ding, med anledning av hans uppmaning att sammankalla en konferens för minskning av rustningarna. Konferensen betecknades som ett steg framåt i riktning mot universell avrustning, för vilken kongressen arbetar.

I frågan om vägran att göra krigstjänst samlade sig intresset kring meningsbrytningarna mellan en radikalare riktning, företrädd av fru Misar och fru Hertzka, Wien, fru Genoni, Italien, och fru Schwimmer jämte andra och en moderatare, företrädd av engelska och holländska talarinnor. Fru Misars resolution antogs slutligen av kongressen efter långvarig bearbetning av exekutivkommittén. Kongressen enade sig däri om nödvändigheten av individuellt motstånd mot kriget och betecknade som sitt mål att åstadkomma en internationell överenskommelse mellan kvinnorna att vägra understödja krig genom arbete, pengar eller propaganda, men det stod varje sektion fritt att välja egna vägar för att nå detta mål.

I en följd av resolutioner och anföranden uttalade sig kongressen för revision av fredsfördraget på förslag av dr. Jacobs, Holland, i ett med livligt bifall hälsat tal, för upphävande av sanktionerna och mot användning i krigstjänst av färgade trupper. Sekreteraren för förbundets byrå i Genève, Miss Balch, skildrade på ett gripande sätt den orätt som begicks icke blott mot den inhemska befolkningen utan också mot de färgade trupperna själva.

Sverige hade anledning att känna sig stolt över den framgång fröken Widegrens förslag om fredsmissionering rönt. Fröken Widegren föreslog kongressen att utsända kvinnliga fredsmissionärer för

att verka bland befolkningen i av kriget berörda gränstrakter och i ockuperade områden, där hatet och okunnigheten om fiendeparten utgjorde den största fara för ungdomen. Kongressen tillsatte för detta ändamål en kommitté med fröken Widegren som ordförande och vars övriga medlemmar blevo M:me Duchène, Frankrike, dr. Ethel Williams, England, fröken Lida Gustava Heymann, Tyskland, och M:me Clara Ragaz, Schweiz.

Nationalitetsfrågan och minoritetsskydd behandlades på ett särskilt aftonsammanträde med miss Marshall som ordförande och under stor tillströmning av huvudsakligen manliga åhörare. Det var ett av kongressens livligaste sammanträden. Då de förtryckta nationaliteternas talan fördes såsom Armeniens, Polens, Ungerns, Balkanfolkens, Danmarks, Ukrainas, judars och negrers togo känslorna sig uttryck i demonstrativa tillrop och bifallsyttringar. Talarinnorna läto sig dock icke bringas ur fattningen av de ofta stormiga avbrotten, utan fortsatte lugnt sina anföranden. Miss Marshall grep säkert allas hjärtan, då hon vid framläggandet av resolutionen om minoritetsskydd tilllade: "Då vi antaga denna resolution tänka vi på alla dem, som på grund av nationalitetsförföljelse sitta i fängelse." En stormande applåd hälsade henne. Aftonens yttrande sammanfattades i ett slutanförande av fröken Anna Lindhagen, och i resolutionen riktade kongressen uppmärksamheten särskilt på de för sin självbestämningsrätt ännu kämpande nationaliteterna. Man gick från denna aftons förhandlingar med en djupare förståelse av den längtan efter fred, som söndring i olika raser och nationaliteter med alla

dess olyckliga följder framfött hos den stora mängden. Och om vi skandinaver stundom kunde hava tyckt oss stå litet utanför de stora fredsfrågorna, så förstod man nu, om någonsin, att också vi behövas i det stora fredsarbetet för att hjälpa och kanske också för att leda. Den fredliga lösningen av den svensk-norska konflikten 1905 är den historiska insats vi gjort och den förebild vi satt för andra. Mer än en gång fälldes under kongressen privata yttranden från polacker, ukrainare och andra östra Europas bebyggare, att de hade mest att lära av den skandinaviska kulturen.

Vid sidan av det egentliga kongressarbetet höllos offentliga fredsmöten med kongressens mest bemärkta personligheter som talarinnor. En propagandaafton belyste sålunda de ekonomiska spörsmålen, såsom frihandel o. s. v. som också upptagit en god del av kongressens tid. Talare voro här från Sverige fröken Anna Lindhagen. Inom ramen för kongressen var också det möte, som hölls av den nybildade unionen för demokratisk kontroll, där Mrs. Snowden, England, hälsades med ovationer. Hon ställde i utsikt de engelska socialisternas ökade inflytande efter de snart förestående nyvalen. Fru Rosa Genoni, den tappra italienska fredskämpen, var en förtjusande talarinna, och Miss Marshall, sekreterare i en engelsk arbetarförening av krigstjänstvagrare, var genom sitt friska väsen synnerligen populär. Men knappast någon talare grep väl den stora mängden så som Mademoiselle Mélin. Det var inte bara det att hon kom med hälsning från det franska proletariatet, vilket sträckte ut sin hand till sina österrikiska bröder, hennes apparition,

en blek, mejslad profil inramad av sorgslöja och hennes framställningskonst, skiftande mellan högsta allvar och graciös humor, beledsagad av plastiska gester och uttryckt på en utsökt tydlig franska, gjorde henne till en beundrad folktalare.

Kongressdeltagarnas tid medgav sannerligen inte mycken "sight-seeing" av det vackra Wien och dess omgivningar. Kongressens älskvärda värdinnor föranstaltade dock åtskilliga utflykter och besök på välgörenhetsinrättningar — svenskorna underlätto naturligtvis icke att besöka "Rädda Barnen", Schwedenstift och kanske också Grimmenstein i Wiens närhet — och staden Wien utövade själv en storartad gästfrihet. Wiens borgmästare och stadsstyrelse inbjöd till mottagning på rådhuset. På borgmästarens hjärtliga välkomsttal till kongressen och belysning av krigets följder för Österrike svarade Miss Addams. Hennes imponerande personlighet ger framför allt intryck av varm moderlighet. Hon uttryckte sin förhoppning, att hjälpverksamheten i Wien för barnen skulle göra staden till en föregångsort med avseende på barnens moraliska, intellektuella och sanitära fostran och gladdes åt de österrikiska kvinnornas nyvunna politiska och sociala frihet, en framgång, som hägrat som mycket avlägsen vid tidpunkten för kvinnorösträttskongressen i Buda-Pest omedelbart före världskriget.

Hofburg öppnade icke mindre än tre gånger sina salar för kongressmedlemmarna. Den österrikiska republikens president, Dr. Hainisch, höll där mottagning för kongressen, för i Wien varande medlemmar av diplomatiska kåren och medlemmar av regeringen. Ett för Wien ka-

rakteristiskt nöje var den s. k. "Spanska ritten", en framvisning av det kejsrerliga stallets vackra hästar i Hofburgs stora ridhus, förut ett nöje endast för hovet och dess gäster, och till vilket kongressmedlemmarna nu inbjudits. Och slutligen inbjöd till "Abschiedsempfang" med vacker konsert fru Matilde Heller i Hofburgs ståtliga ceremonisal, för första gången efter kejsartiden öppnad också den för andra än hovet. Flera enskilda personer mottogo också gästfritt kongressdeltagarna, och dessa angenäma samkväm stärkte än ytterligare intrycket av wienarens lätta, glada sällskapston, fina, nedärvda kultur och konstnärliga begåvning. Av lidanden och umbäranden såg man nog mycket och anade ännu mer, men det berördes icke i tal annat än på främlingarnas egen förskyllan och då utan bitterhet och knot. Det stora spørsmålet, som upptog allas tankar, var det styckade Österrikes och Wiens framtid.

Rika och oförglömliga voro intrycken från Wien anno 1921 och från Kvinnornas fredskongress. Det personliga utbytet mellan deltagarna kunde ännu efter kongressens slut fortsättas vid de internationella kurserna i Salzburg, som förbundet ordnat och som räknade talrika medlemmar.

Utåt ligger kongressens betydelse icke blott i den storartade anslutningen av fredsvänner och i det ökade antalet av förbundets sektioner, utan också i den uppmärksamhet allmänheten, ledande politiker och pressen ägnade den. Fredstanken har härigenom vunnit i spridning och styrka. Det mest gripande uttrycket härför blev den manifestation mot militarism, imperialism och krig och för folkförso-

ning, som gavs på ett av kvinnoförbundet föranstaltat offentligt möte i Wien för av kriget lidande, såsom krigsinvalidier och krigsänkor. Till detta möte hade från landsorten anlät talrika delegerade från krigsinvalidernas landsförening. Efter med hänförelse mottagna tal och hälsningar från i fångenskapen ännu försmäktande bröder — och systrar! — antogs flera resolutioner, i vilka församlingen dels anropade alla välsinnade människor i världen om hjälp och understöd åt av kriget lidande, dels förklarade sin anslutning till Internationella Kvinnoförbundets för fred och frihet principer. Kongressen betecknar således ett framsteg för förbundets idéer, och enhälligt kan den instämma i Miss Balchs yttrande: "Vi äro mer beslutna än någonsin att fortsätta våra ansträngningar för att sätta kvinnornas över hela världen moraliska krafter i rörelse mot krig, grymhet och förtryck."

Djursholm, augusti 1921.

INGA THOMÉE.

I Kumla har en ny Fredrika-Bremer-Förbundskrets bildats. Till styrelse ha valts fröken Vienna Mesterton, Säbylund, ordf., fru Hilda Ekman, Kumla, v. ordf., fröken Sigrid Lyman, Brånsta, sekr., fröken Gerda Larsson, Blacksta, v. sekr., fröken Josefina Larsson, Kumla, kassaförvaltare, fru Anna Björkman, fröken Valborg Casparson. Suppleanter blevo fru Hulda Hellsten och fröken Zandra Persson, revisorer fruarna Maria Lundholm och Ida Andersson och revisorssuppleanter fröken Hanna Torssell och fru Selma Fredriksson, Säbylund.

Intryck från Jæderen.

Brede sejl over Nordsjø gaar,
højt på skansen i morgen staar
Erling Skjalgson fra Sole.

Många gånger hade jag hört detta Björnsons ståtliga kväde med den lika imponerande musiken av Reissiger sjungas utan att reflektera över var i Norge Sole legat eller låg. Nu i sommar fick jag tillfälle att stifta bekantskap med den gamla Sole- eller Solabygden på Jæderen två mil från Stavanger.

Där buktar sig Nordsjön i en vik, Hafrsfjord, också den namnkunnig sedan forna dagar, när Harald Hårfager med sina drakskepp på det gungande slagfältet stridde för att smida Norges fyllken tillsammans till ett rike. Vid Hafrsfjord är det en bred kritvit sandstrand, där dyningarna allt efter havets lynne rulla in silverblänkande och mjuka eller skummande i långa brusande rader, och tio minuter från denna sand, där ljungheden höjer sig i en låg strandås, resa sig murarna av den kyrka den mäktige Solehövdingen Erling Skjalgson lät bygga, sedan han av Olav Tryggvason mottagit dopet.

Nu äro de gamla kämparna och deras långskepp för längesedan multnade, men som ett stycke norsk natur, som äger föga motsvarighet i landet för övrigt, ligger Jæderen stängt av fjäll i öster och badat av havet i väster, bart och blåsigt med sin fria horisont och sin oändligt vida himmel över ljunghedarna. Det har en senare historia, som man kan säga blivit skriven i sten, i dessa långa, långa grå

rösen, som i ett trädlöst land utgöra gärdsgårdar.

All denna sten har under tungt arbete brutits ur jorden, och som jordbrukarland är Jæderen trots sin karga mark i ett sakta men säkert framåtskridande. Nu vajar säden i ljusa fläckar, jorden gödes med s. k. luftsalpeter, och man har anlagt stora mejerier och ullfabriker, där ull tillvaratages från alla dessa tusen får som beta bland ljunghederna.

Men om Jæderen är ett den praktiska nyttans land, så är och förblir det likväl med sin stora rymd och sitt eviga havssus ett land, där dikten kan födas. Arne Garborg blev i år på sin sjuttioårsdag hylad av hela Norge, men först och främst är han Jæderens diktare, kommen som han är av en bondesläkt med djupa rötter i Jæderens jord.

Släktgården Garborg ligger i Time socken, där diktaren var sommar brukar vistas en tid i sin stuga uppe bland bergkullarna i Knudaheio, högheden i motsats till lågheden vid havet. Man kan resa dit med den smalspåriga järnväg, som går från Stavanger längs Jæderlandet, men jag föredrog att delvis vandra till fots från Sole och kom då förbi Jæderens rev, den stora, farliga sandbanken, som sträcker sig under vattnet långt ut i havet.

Det är en väg, som kan tyckas enformig, hav och sandkullar och marhalm och bleka strandhedar, där fåren beta — och likväl är det en vandring, som kan skänka en syner och musik.

Där är havet, som ständigt skiftar.

Från att vara svartblått och violett, rullar det smaragdgrönt med gnistrande vågkammar in över den vita sandbädden. Och så kan man råka att få se en underbar solnedgång i eld och blod. Är det inte ett drakskepp som lyfter stäven högt ur de underliga molnbildningarna vid havsranden — är det Ormen hin långe, som gör sin sista färd, medan kämparna blödande störta i havet för att uppstå i det guldtimrade Valhall som skymtar ovanför?

Nej, Ormen hin långe har multnat, och Valhall finns inte mer, men med det violetta soldiset blandar sig rökpelaren från en stor ångare, kanske en av dessa emigrantångare som just i dagarna väntas komma för att återbörda en hel del av dem som det gamla nordmannalynnet drivit ut att söka lyckan i främmande land.

Och musiken — utom vindsus och havsbrus är det sjöfåglarnas skrik och vipornas gälla melankoliska rop. Vipan är en vacker brun och vit fågel, som förekommer talrikt på Jæderen, och hon kretsar över en överallt, var man går, vid havsstranden, på ljungheden, kring ängarna och byarna. Arne Garborg beskriver henne sålunda i "Haugtussa":

Vi-vipp! seier viba,
ho rid seg so høg ein hest,
Tjør hev ho i hatten, och fløyels kuffe
og kvite silkevest.

Och så är det lärkan, som älskar Jæderens slätter och fria rymd. Jäg stod en dag vid Sole kyrka — bredvid ruinererna av Erling Skjalgsons gamla stentempel ligger nu en liten enkel träkyrka. Fastän man är knappt 20 meter över havet, har man en känsla som om man stöde på ett

högt berg, därför att blicken går så vida mot havsvidderna åt ena hållet, och åt det andra över bygder och byar och ljunghedens säregna "solsöta" doft låg den där tyst och övergiven i vardagen, men det var ett lärkjubel uppe i skyn, som jag aldrig hört maken till.

Omgiven av en ganska ovårdad, men vildvuxen och blommande kyrkogård och kringböljad av havets salta drag och ljunghedens säregna "solsöta" doft låg den där tyst och övergiven i vardagen, men det var ett lärkjubel uppe i skyn, som jag aldrig hört maken till.

Detta Jæderland, som jag såg under vandringen till Time, var fullkomligt nytt för mig, och ändå föreföll det mig välbekant. Jag hade mött det förut — och ännu mera suggererande kanske än i verkligheten — i Arne Garborgs böcker, företrädesvis då i "Fred" och "Haugtussa".

Anslaget till "Fred" ger en Jæderens natur som en vision, framträdande ur en höstdags fallande skymning.

Där är havet, som otämt och ändlöst kommer vältrande ur västerhimlen, drivet av stormarna, susande sina djupa orgerteroner från de yttersta avgrunderna, krasande sönder sig mot stranden i en dånande fors av vita dyningar, som dö bort i ett dovt mummel.

Där är den nakna heden, där vinden susar dag och natt och haren hoppar mellan stenarna, medan all slags brun och vild fågel ligger i reden mellan tuvorna och blinkar och blundar.

Och i lä under backarna ha hus sökt sig tillsammans. De ligga där bortefter vidderna som tomtehem, halvt insvepta som i en dröm i den täta luften av torvrök och havsdis. Och runt omkring husen skymtar det gröna fläckar av åker och äng som

öar i ljunghavet, och var bit är kringstängd av sten i långa grå rösen.

I de hemmen bor det ett starkt, tungt folk, som hackar sig genom livet med slit och möda, som bryter jorden och granskar skriften, bärgar korn av åkern och vända av sina drömmar, tror på det övernaturliga och tröstar sig till Gud.

Det är inom denna ram Enok Haave i höstskymningen kommer körande landsvägen framåt, när han plötsligt hör ett dovt brak, ett dån, som tycks höra hemma överallt och ingenstädes.

Det är havsbrak, så som det brukar höras långt inåt land, när det varit oväder ute i havet, och han vet det, men han tänker.

— Om världen just i kväll skulle förgås, om havet skulle vräka sig över jorden, och himlen rämna för domsbasunens ljud.

Domen och helvetet förfölja honom med sin skräck, och han får aldrig innerst inne den fred han eftersträvar. Hans liv är en kamp mot troll, hans grubbel blir en själssjukdom, som ändrar med vansinne och självmord.

"Fred" är trots sina ypperliga folklivs- och naturskildringar en djupt pessimistisk bok, men i "Haugtussa" — Ingrid sierskan, som den kallas i svensk översättning — ljusnar det, och befrielsen kommer.

Där är åter ett sus av hav och vindar och svepande dimmor, som vagga tanken in i villande syner. Havsmannen rider på vågkammarna, bergtrollen trava på bockfötter, huldran gläntar på en dörr i stenkullen, och månskenet spelar på stilla strängar och lockar in i trollens blåa salar.

Vindtrollen tjuta med sina olika stämmer, och när nordan ryter i vinterstormen och havsbraket är det som om alla onda makter skulle lösas, som om solen skulle slockna och jord och himmel ramla tillsammans.

Men där finns också sol och sunnan och lärksång, hägrande skira vårdagar över hav och hed och en spelande sommarglädje för människor och markens djur — de utsöktaste stämningar från en natur, där man knappast kan tala om naturskönhet i vanlig bemärkelse.

Under vandringen till Time tvangs jag av den starka vänstanblåsten att söka skydd en stund i en stuga vid vägen. Där inne träffade jag en gammal kvinna, som genast tog emot mig som en vän och fastän omgivningen var föga tilltalande, ett litet svart och lågt och torvtigt rum, torvtigare än man är van att se hos vår svenska allmoge, kom hon att höra till mina vackraste minnen från Jæderen.

Det var en sådan förunderlig blidhet och ro över henne — en ro, som kanske föreföll en märkligare, sedan hon berättat att hon var född och hade växt upp bland stormarna ute vid Jæderens rev, där fadern var fyrvaktare.

När hon gifte sig, hade hon flyttat en mil inåt landet, hon hade haft många barn och som det hördes ett fattigt och strävsamt liv.

Hon talade sitt bygdemål, Jædermålet, som av alla västlandets dialekter mest närmar sig det språk som Arne Garborg och andra målsträvare vilja införa i skrift och tal i Norge, och som förefaller svenska öron i viss mån hemvant från norrländska, särskilt då jämtländska dialekter.

Det religiösa är ofta starkt utvecklat

hos kusternas folk, och den gamla Östina från Jæderens rev kom också under samtalen in på det inre livets område. Hon berättade om drömmar, som hon haft, och jag fäste mig vid den innerlighet och poetiska känsla, som präglade hennes ord, fastän jag här inte kan återge dem annat än i översättning och inte heller med hennes trohjärtade tonfall.

— Två gånger, berättade hon — har jag drömt att jag mött Frälsarn. Första gången kom han från öster, när solen gick upp, och då kom det en pil, som gick rakt in i mitt hjärta, utan att jag kände någon smärta. — Nu är jag din, Jesus, tänkte jag, och det utan all smärta.

Andra gången kom han från väster, när

solen gick ned, och jag tyckte, att jag gick emot honom och ropade: — Nu kommer jag till dig — inte på vad jag har gjort, utan på vad du har gjort för mig.

Denna gamla kvinna i den torvtiga omgivningen men med den fjärrblickande själen, som för sin del hade sina farhågor rörande Jæderens diktare — hon kände varken till honom själv eller hans böcker från senare år, men hon visste, att han i ungdomen icke riktigt "trudde på Gud" — kom mig att tänka på "Haugtussa", Ingrid sierskan, när hon som gammal fyllde sina dagars ringa värv med en djup fred i sin själ.

GUSTAVA SVANSTRÖM.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{1}$ år kr. 6:50; $\frac{1}{2}$ år kr. 3:50; $\frac{1}{4}$ år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm*. Redaktions-tid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3*. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

Tidskriften HERTHAS

annonspriser: netto.

Ruta om åttondels sida: 65×50 mm.	Ruta om fjärdedels sida: 65×101 eller 131×50 mm.	Ruta om halv sida: 131×101 el. 65×204 mm.	Hel sida: 131×204 mm.
1 gång . . . . . Kr. 6: 25	1 gång . . . . . Kr. 11: —	1 gång . . . . . Kr. 20: 60	1 gång . . . . . Kr. 38: 50
5 gånger 27: 80	5 gånger 49: 50	5 gånger . . . . . 95: —	5 gånger 174: 60
10 " 53: 75	10 " 96: 25	10 " 185: 60	10 " 336: 85

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

— SJUKKASSA —

för bildade självförsörjande kvinnor

Expeditionen; KLARABERGSGATAN 48"

OBS. I Öppen endast tisdagar kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1, fredagar $\frac{1}{2}$ 3—4. OBS. I

STÄNDIG UTSTÄLLNING AV

BRODERIER & KONSTVÄVNADER

MATERIAL OCH PÅBÖRJADE ARBETEN

RÅD VID INREDNING AV VÅNINGAR

ATELIER FÖR GOBELINLAGNING

A|B NORDISKA KOMPANIET

THYRA GRAFSTRÖM - STOCKHOLM

H E M T R E V N A D

Praktisk tidning för hemmet utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: *Fanny Ekenstierna*.

Utkommer under 1921 med 24 åttasidiga nr. Prenumerationspris: helt år kr. 3: 50, halvår kr. 2: —, kvartal kr. 1: —. Prenumeration sker å posten.

Innehåller berättelser, poem, levnadsteckningar, religiösa, etiska och sociala uppsatser, artiklar i diverse ämnen samt en rikhaltig praktisk avdelning.

Inbundna årgångar för 1918 kr. 2: 50 per exemplar.

INNEHÅLL ✓

Växandets tid.

Stockholms stads lönereglering och de kvinnliga tjänstemännen. Av *Elisif Thèel.*

Kvinnorna och valrörelsen.

Kringblick.

Kvinnornas tredje internationella fredskongress. Av *Inga Thomée.*

Intryck från Jæderen. Av *Gustava Scanström.*

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN

EN KRONA HIT...

EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT

BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.

Liksom även **SVEA GRÄDD**

för bordet, stekning och bakning.

Samma oöverträffade kvalité som före kristiden.